

Dr. sc. Rosemarie TRAUTMANN
professzor
Martin-Luther Egyetem
Jogtudományi Szekció
/Német Demokratikus Köztársaság, Halle/

NEMŰANYI GONDOLAT A SZÖVETKEZETI PARASZTSÁG TAGSÁGI VISZONYAI-
VAL ÉS A MUNKÁSOK MUNKAJOGI VISZONYAIVAL KAPCSOLATBAN, AZ
NDK MEZŐGAZDASÁGI TERUELŐSZÖVETKEZETEIBEN

A Német Demokratikus Köztársaság Minisztertanácsa által 1977. évben a növénytermesztő és állattenyésztő mezőgazdasági szövetkezetek számára alkotott mintaalapszabályok a jogviszonyok tartalmi kialakításának számos új szempontját tartalmazzák, amelyek objektív szükségessége a megváltozott társadalmi viszonyokból ered.

Ezek az új társadalmi viszonyok a mezőgazdasági termelőszövetkezetek és állami gazdaságok együttműködési kapcsolataiból alakultak ki. Az együttműködés keretében egyes kollektívák alakultak szövetkezeti parasztokból és munkásokból. A szövetkezeti parasztok és a munkások különböző üzemekkel álltak jogviszonyban, de a mindennapi munkában, kooperatív brigádokban és csoportokban azonos feladatokat teljesítettek. E feladatoknak a munkafolyamatban történő közös megoldása tette lehetővé zárt kollektívák keletkezését.

A jogi újjáalakítás logikus következménye volt ezeknek az új társadalmi kapcsolatoknak. Az új szabályoknak ezeknek meg kellett felelniük és azt elősegíteni. Abból kellett kiindulni, hogy az NGSz-ekben a növénytermesztéssel és az állattenyésztéssel mind szövetkezeti parasztok, mind munkások foglalkoznak.

Ezért indulnak ki a mintaalapszabályok a szövetkezeti pa-

rasztok és a munkások alapvetően azonos jogaiból és kötelességeiből a mezőgazdasági termelőszövetkezetekkel szemben. Az azonos jogok és kötelességek sorából meg kell említeni a munkához való jogot és kötelességet, továbbá a TSz vezetésében való részvétel jogát és kötelességét is. Ez megegyezik a Dr. Veres professzor előadásának 4. tézisével, amelyben megállapítja, hogy a tagsági viszonyok keretében a munkaviszony az előtérbe nyomul és a vezetés viszonyait ezzel gazdagítja és bővíti.

A mezőgazdasági termelőszövetkezetek vezetési viszonyainak bővítése és gazdagításának forrása részint a szövetkezeti parasztok tagsági viszonyaiban, részint pedig a dolgozók munkajogi viszonyaiban rejlik.

Ama munkás, aki a mezőgazdasági szövetkezettel munkaviszonyt létesített, tehát nemcsak a szövetkezeti termelési feladatok teljesítéséhez járul hozzá, továbbá a szövetkezeti jövedelmek növeléséhez, hanem egyenjogosultan részt vesz valamennyi szövetkezeti problémát illető döntésekben is. Megválaszthatja a vezetési szerveket, maga is megválasztható, részt vehet a szövetkezet bizottságainak munkájában, részt vehet a közgyűlés határozatainak meghozatalában és a hozott határozatok teljesítésének ellenőrzésében is.

A szövetkezeti munkaviszonyok és a munkajogi viszonyok alakítása tekintetében ez a közelítés bizonyos terjedelmében ugyancsak a mintaalapszabályokban lett szentesítve. Ezek szerint a mintaalapszabályok a munkához, a teljesítmény szerinti javadalmazáshoz, a minősítéshez avagy szabadsághoz való egyenlő jogból indulnak ki. E jogok és kötelességek konkretizálása azonban különböző jogalapok szerint történik. A szövetkezeti parasztok számára a szövetkezeti törvény, az alapszabályok és az üzemi rendtartás alapján közöttük és a vezetőség között munkamegállapodás jön létre, amelyben a mindenkori feladatok, a munkahely és esetleges

különleges szabályozások tekintetében állapodnak meg. Tulmenően ezen fel kellene venni a munkaszerződésbe a szabadság időtartamát is.

Mégha a munkamegállapodás tartalma azt hasonlónvá is teszi a munkaszerződéshez, mégis rá kell mutatni a leglényegesebb különbségekre. A munkamegállapodás - eltérően a munkaszerződéstől - nem hoz létre jogviszonyt, csupán formát ad a megalapozott tagsági viszonyoknak, azt konkretizálja.

A munkással a munkaszerződés alapozza meg a munkajogi viszonyt. Ha munkajogi viszonyát egy mezőgazdasági szövetkezetben alapozza meg, úgy számára nemcsak a munkajogi szabályok és az állam és szakszervezet között létrejött kollektív keretszerződések szabályai érvényesek. A mintaalapszabályok meghatározzák, hogy a munkás jogai és kötelességei a mezőgazdasági szövetkezet alapszabályaiból és üzemi rendtartásából is adódnak, amennyiben ezek nem mondanak ellent a munkajogi szabályokban foglaltaknak.

Ezek a példák világosan jelzik, hogy a jogi szabályozások arra törekednek, hogy jogi szabályozásokkal ne idézzenek elő akadályokat a két társadalmi osztály közeledésének társadalmilag megérett formáinak érvényre jutása elé. Ez viszont nem jelenti azt, hogy a közeledést maga a jog hajthatja végre. Az osztályok közeledése a társadalmi fejlődés hosszadalmas folyamata, amely végeredményében a szocialista bázis fejlődésében zajlik le. A munkásosztály és a szövetkezeti parasztság osztálya között még léteznek különbségek és ezek a szövetkezeti parasztok és a munkások különböző jogjaiban és kötelességeiben a mezőgazdasági szövetkezeteken belül tükröződnek is. Így például fennállhatnak különbségek a javadalmasítás és a szabadság tartamában mindaddig, amíg a köngyűlítés nem hoz egy - a munkajogi szabályok-

nak megfelelő - határozatot. Ez a különbség az eltérő tulajdonviszonyokból ered és az abból származó szövetkezeti elosztási elvből. Csak az osztható fel, amit megtermeltek. Ez újfent jelzi az elosztás és a munka szoros összefüggését a szövetkezetekben, azonban arra is rámutat, miként növekszik a munkajogi viszonyok szerepe a mezőgazdasági szövetkezetekben.

A tagsági viszonyok tökéletesítését és fejlesztését a mezőgazdasági szövetkezetekben elsősorban a munkaviszonyok és a vezetési viszonyokban tükröződő szövetkezeti demokrácia kialakításával lehet elérni. A komplex tagsági viszonyok e két oldala képezi azokat a döntő tartományokat, amelyek fejlesztésével a dr. Veres professzor által a 6. tételben említett, jogok és kötelességek közötti kiegyenlítődést el lehet érni.